

บทที่ 15 เนปาล

15.1 ที่ตั้งและภูมิประเทศ

เนปาล เป็นประเทศเอกราชเล็ก ๆ อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย ทั้งขนานไปตามแนวภูเขาหิมาลัย หรือทางทิศใต้และตะวันตกของประเทศทิเบต ทิศตะวันออกจรดแคว้นสิกขิม นอกจากนี้มีเขตติดต่อกับอินเดีย มีพื้นที่ประมาณ 54,000 ตารางไมล์ ภูมิประเทศประกอบไปด้วยที่ราบสูงและภูเขาที่ติดต่อกันเป็นทิวสลับซับซ้อนเป็นทิวยาวเหยียด ภูเขาขอกสูง ๆ ในโลกมารวมกันอยู่ ณ ประเทศแห่งนี้ ยอดเขาที่สูงที่สุดคือยอดเขาเอเวอเรสต์ สูงถึง 29,000 ฟุต ยอดเขาที่มีชื่อเสียงว่าสูงที่สุดในโลกมีทั้งหมด 20 ยอดนั้น ได้มาเป็น ยอดเขาในเทือกเขาหิมาลัยเสีย 13 ยอด ดังนั้นเนปาลจึงได้ชื่อว่าเป็น "ศิรินคร" หรือ เมืองภูเขา บ้านเมืองในเนปาลตั้งกันอยู่บนภูเขาบ้าง เนินเขาบ้าง ในหุบเขาบ้าง การคมนาคมก็ยากลำบาก ต้องขึ้นเขาลงเขาบุกป่าฝ่าหนาม จะหาที่ราบเรียบ ๆ เดินนาน ๆ หลายวันเป็นไม่มี

ภูมิประเทศเนปาล แบ่งออกเป็น 3 เขตใหญ่ ๆ คือ

ภูมิประเทศที่เป็นภูเขาสูง ได้แก่ภูมิภาคแถบทิศเหนือ ทิศตะวันออก ทิศตะวันตก โดยเฉพะทางทิศเหนือที่ติดต่อกับแคว้นของเนปาล - ทิเบต แคว้นดินมีความสูงจนได้ชื่อว่าเป็นหลังคาของโลก ภูมิภาคที่เป็นภูเขาสูงนี้มีระดับความสูงกว่าน้ำทะเล 10,000 ฟุตขึ้นไป

ภูมิประเทศแบบที่สอง เป็นเนินเขา หุบเขา อยู่ระหว่างภูมิประเทศที่เป็นภูเขากับที่ราบต่ำ มีอาณาบริเวณกว้างใหญ่ พื้นที่ดินมีความอุดม จึงเป็นแหล่งที่มีพลเมืองอยู่หนาแน่น ระดับพื้นที่สูงกว่าน้ำทะเล 1,000 - 10,000 ฟุต

ภูมิประเทศแบบสุดท้ายคือ ภูมิประเทศที่เป็นที่ราบต่ำ มีความยาวไปตามชายแคว้นอาณาเขตทางทิศใต้ของเนปาลที่ติดต่อกับอินเดีย พื้นที่บริเวณนี้ชันและมีป่าหนา ป่าคงคิย และความชื้นชุกชุม บางแห่งถ้ำแห่งแล้งน้ำท่ากั้นการในฤดูร้อน ระดับพื้นที่สูงกว่าน้ำทะเล

15.2 ประชากร และภาษา

เนปาลมีคนอาศัยอยู่หลายเผ่าพันธุ์ ส่วนภาษาที่ใช้พูดมีเป็นจำนวนมากถึง 100 ภาษา ชาวเนปาลอยู่ห่างกันเพียงคนละหมู่บ้านเท่านั้นก็พูดจากันไม่รู้เรื่อง แม้ว่าจะมีคนหลายเผ่าพันธุ์ และมีภาษาพูดมากมาย แต่ถ้าพอจะจัดจำแนกได้ ดังนี้

ประชากรแบ่งได้เป็น 3 เผ่าใหญ่ ๆ คือ เผ่ามองโกลเลีย ซึ่งมีผิวเหลือง เผ่าอารยันซึ่งมีผิวขาว และเผ่าทราวีเคียนซึ่งมีผิวดำ ทั้งสามเผ่านี้ได้แยกสาขาออกไปอีกมากมาย ส่วนภาษาพูดนั้นก็แบ่งได้เป็นสามจำพวกด้วยกันคือ

ภาษามันหะ เป็นภาษาตระกูลทราวีเคียน คนเผ่าต่าง ๆ ที่พูดตระกูลภาษานี้มีถึง 8 เผ่าด้วยกันคือ เผ่าคามิยา เผ่าไมยงสี เผ่าเกาตันซีสี เผ่ากัมพู เผ่ายักษา เผ่าวายุ เผ่าสิมพู และเผ่าทามี

ภาษาตระกูลชิเบต - ทมา มีคน 3 เผ่าที่พูดภาษาตระกูลนี้คือ เผ่ากูรังดี เผ่าบาคาส เผ่าเนวาร์ เผ่าสันวาร์ และเผ่าบูรมี

ภาษาตระกูลอารยันอินเดีย มีคนหลายเผ่าที่ใช้พูด คนเผ่ากูรข่าที่ใช้เป็นภาษาที่มีอิทธิพลที่สุด เพราะถือว่าเป็นภาษาของรัฐ เรียกว่าภาษาเนปาลี ทั้งนี้เพราะชนชั้นปกครองของเนปาลเป็นพวกกูรข่า อย่งไร ก็ที่ภาษากูรข่าเองก็ได้มีคำภาษาในตระกูลชิเบต - ทมา ปะปนอยู่ด้วยมิใช่น้อย ทั้งนี้เพราะการถ่ายยทอดวัฒนธรรมของชนสองเผ่านี้ ภายหลังจากที่พวกกูรข่า ได้เข้ามาอยู่ในเนปาลแล้ว กล่าวคือชนเผ่าดั้งเดิมในเนปาลคือพวกทราวีเคียน ต่อมาพวกเผ่ามองโกลเลียอพยพมาจากชิเบต และเอเชียกลางเข้ามาอยู่ และนำเอาอารยธรรมมาให้ ภายหลังจากปรากฏว่ามีพวกอารยันอพยพเข้าไปอยู่บ้างแต่ยังไม่มาก จนกระทั่งถึงสมัยที่อินเดียถูกรุกรานจากพวกมุสลิม พวกอารยันจึงได้อพยพหลบหนีภัยเข้าไปอยู่ในเนปาลจำนวนมากขึ้น จนกลายเป็นมนุษย์เผ่าสำคัญขึ้นหน้ากว่าชนทุกเผ่า

15.3 ประวัติศาสตร์ก่อนต้น

เนปาลเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน อารยธรรมของเนปาลย้อนไปเป็นระยะเวลาหลายพันปีก่อนคริสตกาล แต่เนปาลเพิ่งจะเปิดประเทศให้เป็นที่ท่องเที่ยว

ของโลกตะวันตกเมื่อไม่นานมานี้เอง ปัจจุบันนี้ประเทศเนปาลเป็นเสมือนที่รวมของมณฑลต่าง ๆ หลายมณฑลที่ในอดีตเคยเป็นรัฐอิสระมาก่อน

ตำนานดั้งเดิมของเนปาล กล่าวไว้ว่า ผู้ที่ตั้งรกรากพวกแรกในบริเวณหุบเขากัทมันฑู (Kathamandu) เป็นพวกคิรันติ (Kirantis) และต่อมาก็มียกษัตริย์ (Lichavis) และต่อมาก็เป็นพวกมัลละ (Mallas) ที่ปกครองเนปาล และใน ค.ศ. 1769 ราชวงศ์ชาห์ (Shah) จึงได้ขึ้นมัลลสังก์เป็นผู้สร้างอาณาจักรให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

นับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 10 ถึง คริสต์ศตวรรษที่ 18 ตลอดระยะเวลาเกือบ 200 ปี กล่าวได้ว่าเป็นสมัยของราชวงศ์มัลละ ในราวคริสต์ศตวรรษที่ 13 แผ่นดินพระเจ้าอาณัน มัลละมีพวกชาวอพยพเข้ามาทางทิศตะวันตกของเนปาล เข้ามาอยู่ภายในหุบเขาพวกนี้ ปัจจุบันกลายเป็นพวกคุมอำนาจทางการเมือง และทหารในเนปาล ในตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 14 มีพราหมณ์ผู้หนึ่งชื่อ หริสิงหนทวะยกทัพเข้ามารุกรานเนปาล ที่เมืองกัทมันฑู พระเจ้าหริสิงหนทวะเป็นฮินดู เพราะฉะนั้นจึงส่งเสริมศาสนาพราหมณ์ให้รุ่งเรือง แต่กษัตริย์มัลละยังคงมั่นคงอยู่ในพุทธศาสนา ในคริสต์ศตวรรษที่ 17 แผ่นดินพระเจ้ายักษมัลละผู้ครองเมืองภักโทณ เป็นกษัตริย์ที่เรืองอำนาจ ที่ไค้เมืองกัทมันฑู ปากานและที่ไค้แคว้นเล็ก ๆ ในเนปาลอีกหลายแคว้น รวมเนปาลเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสำเร็จ อำนาจของพระองค์ยังแผ่เข้าไปถึงทิเบตด้วย

พระเจ้ายักษมัลละได้แบ่งอาณาจักรออกเป็นหลายส่วน เพื่อให้พระโอรสทั้งสาม พระองค์ปกครองพระราชบุตรองค์แรกทรงพระนามว่ารายมัลละ ได้เป็นผู้ปกครองเมืองภักโทณ และพระราชบุตรองค์ที่สอง ทรงพระนามว่ารานามัลละ เป็นผู้ครองเมืองเบนปา พระราชบุตรองค์ที่สามทรงพระนามว่ารัตนมัลละ เป็นผู้ครองเมืองกัทมันฑูและพระราชธิดาอีกองค์หนึ่งได้เป็นผู้ครองเมืองปากาน แคนครเบนปาไม่สำคัญ เพราะมักจะยอมอยู่ในอารักขาของอาณาจักรใหญ่อื่น ๆ ฉะนั้น ในขณะนั้นเนปาลได้กลายเป็นอาณาจักรเล็ก ๆ หลายอาณาจักรขึ้น ซึ่งเป็นผลร้ายต่อเนปาลต่อมา พระเจ้ายักษมัลละเข้าพระทัยว่า ราชอาณาจักรของพระองค์ถูกทอดทิ้ง เพราะเป็นการตัดปัญหาเรื่องสืบราชสมบัติ แต่นโยบายดังกล่าวนี้ใช้ได้ผลแต่ในระยะแรกเท่านั้น ครั้นเวลาผ่านไป ทั้ง 3 อาณาจักรได้กลายเป็นศัตรูไป ทำลายความเป็นปึกแผ่นของเนปาล เปิดช่องทางให้แก่ศัตรูภายนอกมารุกราน ซึ่งเป็นผลร้ายยิ่งกว่าการชิงราชสมบัติในหมู่พวกราชบุตรเสียอีก

ในระหว่าง 300 ปี นับตั้งแต่รัชสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ถึงสมัยของพวก
กูร์ข่านนั้น คือปะ วรณกรรม ของเนปาลเจริญถึงขีด พวกช่างศิลปะต่าง ๆ ได้แก่ พวก
เนวาร์ได้สร้างโบสถ์ วิหาร พระเจดีย์ที่ งามงามขึ้นเป็นอันมากในประเทศ การพาณิชย์-
กรรมก็มีการติดต่อกับซิเบต ลิกซิม ภูฐาน กามมิระ และอินเเคีย มีชนชาวแคว้นเหล่านี้ได้
อพยพเข้าไปอาศัยในเนปาล และในตอนกลางแห่งคริสต์ศตวรรษที่ 18 พวกกูร์ข่านได้ทำลาย
อาณาจักรทั้งสามในเนปาลสำเร็จ

15.4 การครองอำนาจของพวกกูร์ข่าน *

พวกกูร์ข่านแต่เดิมมิใช่เป็นชาวเนปาล กูร์ข่านเป็นเชื้อสายราชสกุลอยู่แถบอุทัยปุระ
แต่ถูกพวกอิสลามรุกรานเข้มแข็งมากจนต้องอพยพหนีภัย คือ หิงบ้านหิงเมืองเข้าป่า ป่าที่
ที่สุดคือป่าหิมพานต์ เพราะที่นั่นพวกอิสลามยังเข้าไปไม่ถึง ก่อนหน้าที่พวกอิสลามจะรุกราน
ก็ปรากฏมีผู้อพยพเข้าไปอยู่บ้างแล้ว พวกชั้นหลังเข้าไปเพิ่มอยู่อีกจึงทวีกำลังขึ้น แต่การเข้า
ไปอยู่ของพวกนี้ค่อยเป็นค่อยไปไม่หักโหม ประพฤติตนค้ำพลเมืองของเจ้าถิ่น นานเข้าก็ได้
มีการสมรสกันระหว่างพวกกูร์ข่านกับชาวเมือง ในที่สุดก็ตั้งเป็นแคว้นเล็ก ๆ ขึ้น ในรัชสมัย
พระเจ้านาฏปาลษะราชาแห่งแคว้นกูร์ข่านได้เริ่มเปิดฉากการโจมตีเนปาล แต่ไม่สำเร็จ
ต่อมาในค.ศ. 1743 พระเจ้าทวิปรินารยัน ผู้เป็นโอรสได้ยกทัพเข้ามาถึงเมืองกัทมันฑู
แต่กลับถูกพระเจ้าชัยปรกษะ กษัตริย์กรุงกัทมันฑูตีพ่ายกลับไป พระเจ้าทวิปรินารยันเปลี่ยน
ยุทธวิธีใหม่ หันมาเล่นงานเมืองกิริปุระแต่ก็ไม่ไคยผล เพราะชาวเนปาลขาดความสามัคคี
มีเรื่องอิจฉาริษยากันในหมู่ของอาณาจักรของเนปาลกันเอง และแม้ในพวกพระญาติวงศ์ของ
พระเจ้าชัยปรกษะเอง ประกอบด้วยพระเจ้าทวิปรินารยันคำเป็นเพทุบาย เช่นบิดาประทุบ้าน

* กูร์ข่าน. เสถียร โทษินันทะ เคยเห็นเมื่อตอนสงครามมหาเอเชียบูรพาเล็กใหม่ ๆ ได้
พบทหารแขกร่างเตี้ยผิวไม่ดำจัดนัก ทำทางบิกบินโกนหัวเหลือหางเปียไว้คหนึ่ง บางคน
หน้าตากระเดียดไปข้างจีน บางคนผิวค่อนข้างจะเหลืองเสียด้วยซ้ำ เคนกลากเคลื่อนไหวใน
กรุงเทพฯ มีชื่อเสียงว่ารบเก่งมาก ชำนาญในท้องที่ทุรกันดารในป่าเขามาก บางพวกรบ
จ้างรบเป็นอาชีพ อังกฤษเคยจ้างพวกนี้รบ ที่ไหนเป็นที่ค้ำขันรบลำบาก พวกกูร์ข่านเป็นชอบ
มาก ๆ เพราะจะได้แสดงฝีมือเต็มที่ การปราบโจรในแหลมมลายู ทางอังกฤษก็ได้เริ่มนำ
พวกนี้มาปราบบ้างแล้ว

ทางคมนาคมและทำไมตรีขอความช่วยเหลือจากพวกแขกในอินเดีย ในปีพ.ศ. 2311
กรุงกัตมันบูร์กแตก และพระเจ้าชัยปรางษะเองก็ต้องทิ้งเมืองหลบหนีไป คอมาเมืองปากาน
เมืองกัตโกณท์แตกตามไปโดยลำดับ ในค.ศ. 1769 พวกกูร์ขาก็ได้เป็นเจ้าของประเทศ
และพระเจ้าทวิปรินารยันก็ได้เป็นกษัตริย์ของเนปาลแต่พระองค์เดียว รวมแคว้นกูร์ขากับ
เนปาลเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสำเร็จ และนับตั้งแต่นั้นมาเนปาลก็ไม่มีพระราชชาติที่เป็นพุทธ
ศาสนิกชนอีกเลย พระพุทธศาสนาในเนปาลก็เสื่อมโทรมลงและศาสนาฮินดูก็เจริญขึ้นแทนที่

15.5 สงครามกับอังกฤษครั้งแรก

ในระหว่างที่ทำสงครามกับพวกกูร์ข่า พระเจ้าชัยปรางษะได้ร้องขอความช่วยเหลือทางทหารจากอังกฤษ อังกฤษส่งทหารมีกัปตันคินล็อก (Kinlock) เป็นแม่ทัพ
มาช่วย ทหารกูร์ขากับทหารอังกฤษได้ปะทะกัน ใน ค.ศ. 1767 อังกฤษพ่ายกลับไป นัยว่า
เพราะทหารป่วยเป็นไข้กันมาก ผลของสงครามทำให้พระเจ้าทวิปรินารยันเริ่มดำเนินการ
ชักชวนชาวยุโรป ชี้ไล่พวกมิชชันนารีและพ่อค้าชาวยุโรปและทรงกะแผนการที่จะแย่งพระ
ราชอำนาจให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ประเทศที่ทรงวางแผนจะเข้าครอบครองได้แก่ ลีซิม ชีเบค
และภาคใต้ของเนปาล แต่ยังไม่ทันสำเร็จก็สิ้นพระชนม์เสียก่อน

15.6 สงครามกับจีนกรณีลีซิมและชีเบค

ใน ค.ศ. 1788 ผู้สำเร็จราชการเนปาลลือพาทหาคุธา ได้ส่งกองทัพหลวง
ดำเข้าไปในอาณาเขตของแคว้นลีซิม แต่ไม่นานลีซิมยอมจำนนต่อข้อเรียกร้องของเนปาล
สองปีต่อมาเนปาลกลับยกเข้าบุกลีซิมใหม่ คราวนี้รัฐบาลลีซิมได้ขอร้องให้จีนส่งกองทัพมา
ช่วย เพราะสมัยนั้นจีนถือว่าลีซิมเป็นเมืองประเทศราชของตนอยู่ รัฐบาลจีนบอกให้เนปาล
ถอยทหารออกไปตามกำหนดวันก่อน แต่เนปาลไม่ยอมฟังเสียง เห็นว่าจีนอยู่ไกลคงมาช่วย
ไม่ทัน กลับยกทัพบุกเข้าตีชีเบค เมื่อห้ามโดยดีไม่ฟังแล้ว กษัตริย์จีนพระเจ้าเทียนหลงฮ่องเต้
แห่งราชวงศ์แมนจูก็มีรับสั่งให้ยกกองทัพมาปราบเนปาลทันที กองทัพจีนมีฮกฮกตั้งขุนนาง
ตำแหน่งเชียงก๊กเป็นแม่ทัพได้ปะทะกับทัพเนปาล คราวนี้กองทัพเนปาลแตกย่อยยับถอยหนี
กลับประเทศ ทัพจีนยกเข้ามาภูเขานิมาลัยบุกทะลวงคิคาตามเข้ามาไม่ลดละ เหลือระยะทาง
ไม่ถึงหนึ่งวันจะถึงนครหลวง รัฐบาลเนปาลเห็นว่าสู้ไม่ได้แน่ก็ยอมจำนน ส่งช้างม้าเป็น
อันมากออกมาให้ และสัญญาว่าทุก 5 ปี จะไปจิ้มกองถวายเป็นบรรณาการฮ่องเต้ถึงกรุง

ปักกิ่งหนึ่งไม่ไห้ขาด กองทัพจีนจึงยกทัพกลับ ครั้นเวลาว่างมาอีกราว 50 ปีเศษ ในค.ศ. 1854 เนปาลกับจีนก็ประกาศสงครามกันใหม่ มูลเหตุของสงครามครั้งนี้ เนื่องด้วยชาวเนปาลที่ไปอาศัยอยู่ในกรุงลี้สสารธานีของชิเบคไปมีเรื่องราวกับชาวชิเบค รัฐบาลเนปาลจึงถือโอกาสหาเหตุว่าชาวเนปาลถูกพวกชิเบคข่มเหงต้องช่วยเหลือ คราวนี้เนปาลมีผู้นำที่สามารถ ชื่อ ยุงพาทาคูล เป็นผู้สำเร็จราชการ ทัพทั้งสองฝ่ายสู้รบกันอยู่ 2 ปี ต่างไม่แพ้ไม่ชนะ ในที่สุดก็เลิกรบกันเอง และได้ทำสนธิสัญญาสันติภาพ 10 ข้อดังนี้

1. ทุก ๆ ปีชิเบคต้องส่งเงินเป็นจำนวนหนึ่งหมื่นรูปีให้แก่รัฐบาลเนปาล
2. เนปาลและชิเบคยอมรับเคารพในพระโอรสแห่งลอร์ดของจีน และเนื่องจากชิเบคเป็นพุทธอาณาจักรอันศักดิ์สิทธิ์ของจีน พลเมืองชิเบคเป็นพุทธสาวกทำการเผยแพร่พระพุทธศาสนา และดังนั้นถ้าหากชิเบคถูกรุกรานจากประเทศศัตรูอื่นใดแล้ว รัฐบาลเนปาลยินดีช่วยเหลือป้องกันจนเต็มความสามารถ
3. ชิเบคต้องไม่เก็บส่วยสาอากรจากชาวเนปาล
4. รัฐบาลชิเบคจะต้องส่งทหารเชลยและผู้คนพลเมือง สรรพาวุธต่าง ๆ ของเนปาลที่ถูกยึดไปในระหว่างสงครามคืนให้เนปาล และในประการเดียวกันรัฐบาลเนปาลต้องส่งเชลยศึกและอาวุธยุทโธปกรณ์ทรัพย์สินของชิเบคคืนให้แก่ชิเบค และต้องถอนทหารเนปาลออกจากดินแดนชิเบค
5. รัฐบาลเนปาลมีสิทธิที่จะส่งขุนนางชั้นสูงคนหนึ่งมาประจำอยู่กรุงลี้สสาร และขุนนางผู้นั้นจะต้องไม่เป็นชาวเนวาร์ (ที่ไม่ใช่เป็นชาวเนวาร์ เป็นเพราะชาวเนวาร์ส่วนมากเป็นพุทธมามกะรัฐบาลเนปาลเกรงจะไปเข้ากับพวกชิเบคซึ่งเป็นพุทธด้วยกัน)
6. รัฐบาลเนปาลจะเปิดร้านค้าในกรุงลี้สสาร ร้านค้านี้มีสิทธิในการจำหน่ายสินค้าทุกชนิดตามเสรี
7. ขุนนางเนปาลไม่มีสิทธิอำนาจในการตัดสินคดีการค้าของชาวนครลี้สสาร และรัฐบาลชิเบคก็ไม่มีสิทธิอำนาจจะตัดสินคดีการค้าของชาวเนปาล และคดีของพวกอิสลามในกรุงก็มิเว้นๆ ถ้าหากว่าคนชิเบคถูกรับจากรัฐบาลเนปาลรัฐบาลชิเบคจะต้องทำหน้าที่เร่งรีบเก็บค่าปรับจากผู้นั้นแม้ฝ่ายเนปาลก็ปฏิบัติเช่นกัน

8. ถ้าผู้ร้ายฆ่าคนชาวเนปาล แล้วหลบหนีเข้าไปในซิเบต รัฐบาลซิเบต จะต้องจับส่งมาให้แก่เนปาล แม้เนปาลก็เช่นกัน

9. ถ้าหากว่าทรัพย์สินของชาวเนปาลถูกผู้ร้ายชาวซิเบตปล้นชิง รัฐบาลซิเบตต้องสืบจับคนร้าย และลงโทษให้ส่งคืนสิ่งของนั้น ๆ กลับคืน หรือให้ผู้ร้ายชดเชยค่าเสียหายภายในกำหนดเวลา ฝ่ายรัฐบาลเนปาลก็ปฏิบัติเช่นกัน

10. รัฐบาลซิเบตจะต้องไม่เอาโทษแก่พวกซิเบต เข้าข้างเนปาลในระหว่างสงคราม แม้รัฐบาลเนปาลก็เช่นกัน

15.7 สงครามกับอังกฤษ

เมื่อเนปาลไม่สามารถจะแผ่อำนาจตลอดไปทางตะวันออก เพราะถูกจีนสกัดกั้นเช่นนี้ รัฐบาลเนปาลก็เปลี่ยนเข็มทิศทางใหม่ ใน ค.ศ. 1794 รัฐบาลเนปาลเข้าครอบครองดินแดนอินเดียถึง 2 มณฑล แต่การแผ่อำนาจทางตะวันออกไม่ได้ผล เพราะราชาแห่งแคว้นคังคระ ได้รับความช่วยเหลือจากพระเจ้าริชตสิงห์ แห่งแคว้นละฮอร์ ต่อสู้ป้องกันไว้เป็นสามารรถ ทิศเนปาลไม่อาจจะเอาชนะได้ ใน ค.ศ. 1807 เนปาลแผ่อิทธิพลเข้ามาในเขตอินเดียเรื่อย ๆ ยึดตำบลได้ 200 ตำบล ในตอนแรกอังกฤษยังไม่สนใจ เพราะยังยุ่งกับเรื่องภายในของอินเดียอยู่คงปล่อยให้เนปาลล่วงล้ำอาณาเขตเรื่อยจนถึง ค.ศ. 1814 เนปาลขยายอำนาจเข้ามาถึงดินแดนใกล้รามนคร ทำราวอังกฤษถูกฆ่า อังกฤษจึงประกาศสงครามกับเนปาลทันที การสู้รบระหว่างเนปาลและอังกฤษเกิดขึ้น อังกฤษได้รับชัยชนะ เนปาลขอสงบศึกและได้ทำสนธิสัญญาสันติภาพกับอังกฤษใน ค.ศ. 1815

15.8 ประวัติศาสตร์เนปาลยุคใกล้

ความยุ่งเหยิงฆ่าฟันอันฉาววิเศษพยายามทำกันในหมู่เจ้าแห่งราชวงศ์ศักษัตริย์เนปาลออกจะเป็นเรื่องปกติ เพราะว่ามี การฆ่าฟันกันอยู่แทบทุกแผ่นดิน แต่ครั้งนั้น่าสยดสยองที่สุดก็ได้ แผ่นดินพระเจ้าราชาเชนทระ ผู้ซึ่งเป็นราชาที่อ่อนแอ พระราชอำนาจตกในกำมือของพระนางกานฉา พระนางกานฉาเป็นคู่กับจะคินสิงห์ ผู้เป็นอัศวมหาเสนาบดี วางอำนาจบาตรใหญ่ พลเมืองส่วนมากไม่พอใจ ใน ค.ศ. 1846 จะคินสิงห์ถูกคนลอบฆ่าตาย พระนางกานฉาที่โรชมากทรงกะแผนการแก้แค้นทันที ทรงเรียกประชุมพวกเสนาบดีอำมาตย์ในพระราชฐาน ทรงแสดงภาษว่าพวกอำมาตย์ว่าเป็นศัตรูกับพระนาง

และเป็นผู้นำอัครเสนาบดี และพวกนี้ก็ถูกจับมา กล่าวกันว่าโลहितโหลแดงงานออกมา จนถึงนอกวัง ถนนหนทางกลายเป็นสีแสดไปหมด ซึ่งคะเนไม่ได้ว่าชีวิตคนจะเสียไปมากเท่าไร พวกมนตรีชั้นผู้ใหญ่ และคนสำคัญ จำนวนอย่างน้อย 55 คนที่ถูกฆ่า เมื่อจะสิ้นสิ่งตายแล้ว อัครเสนาบดีคนใหม่ ชื่อ ยุงพาทาคูล ได้เข้าดำรงตำแหน่งเป็น อัครเสนาบดีต่อมาคนนี้เป็นคนเข้มแข็งสามารถอย่างยิ่ง กุมอำนาจการเมืองไว้แต่เพียงผู้เดียว ใน ค.ศ. 1856 พระเจ้าสุเรนทระ กษัตริย์องค์ใหม่ ก็ทรงแต่งตั้งให้เป็นถึง มหาราช และพระราชทานดินแดนกัมพู และฉันทองสองมณฑลให้ด้วย และยังกำหนด อำนาจซึ่งเป็นเหตุให้อัครเสนาบดีได้เสวยอำนาจเต็มที่ยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์เอง ดังนี้

1. มีอำนาจจะสั่งประหารชีวิตหรือไม่ให้ประหาร และริบราชบาตรพลเมืองได้
2. มีอำนาจที่จะแต่งตั้ง ถอดถอน ขุนนางในตำแหน่งต่าง ๆ ได้
3. มีอำนาจในการตรากฎหมายและแก้ไขกฎหมายได้
4. มีอำนาจที่จะสั่งเลิกสงคราม และทำสัญญากับต่างประเทศ
5. มีอำนาจที่จะถวายคำแนะนำและคัดค้านกษัตริย์

เมื่อมีอำนาจมากเช่นนี้ พระมหากษัตริย์กลายเป็นเจ้วิเศษความสำคัญทันที เมื่อตั้งให้เป็นมหาราชแล้ว เพื่อมิให้เป็นการปะปนกับตำแหน่งกษัตริย์ จึงต้องเติมสร้อยท้ายพระนามของพระเจ้าแผ่นดินว่า "มหาราชาธิบดี" คือเป็นราชาในหมู่ราชาทั้งหลาย หรือจะว่าพระเจ้าแผ่นดินวังหลวง ส่วนมหาราชานั้นเทียบตำแหน่งพระมหากษัตริย์ที่หน้าก็ได้ ฉะนั้นบุรุษผู้สำคัญที่สุดในประเทศเนปาลคือมหาราชซึ่งเป็นตำแหน่งสืบสันตติวงศ์กัน ได้ด้วยจนมีคำพูดว่า "อัครเสนาบดีก็คือตัวประเทศเนปาล"

รุ่งขึ้นจากปีที่ให้อำนาจแก่อัครเสนาบดี คือใน ค.ศ. 1857 มณฑลทางภาค ตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดียเกิดจลาจล เพราะพวกทหารซีปอยก่อกบฏ รัฐบาลอังกฤษ ในอินเดียเห็นกำลังของพวกซีปอยแข็งขันก็ขอกำลังทัพเนปาลมาช่วยสู้ กองทัพเนปาลมาช่วยตีเมืองหลายเมืองกลับคืนให้อังกฤษ เช่นเมือง โคร์กชบูรระ เมืองล็กเนาว์ เป็นต้น ในที่สุดอังกฤษก็ปราบกบฏได้ รัฐบาลอังกฤษระลึกถึงบุญคุณที่เนปาลช่วยเหลือก็ยกแผ่นดิน ที่ราบใหญ่กว้างขวางระหว่างเนปาล - อินเดีย ให้แก่เนปาลเป็นรางวัล ใน ค.ศ. 1850-1851 มหาราชได้ไปเยี่ยมอังกฤษเพื่อกระชับเกลียวแห่งสัมพันธไมตรีให้แน่นแฟ้นขึ้นพักอยู่ในประเทศอังกฤษอยู่ 3 เดือน ได้รับการต้อนรับอย่างมโหฬารจากรัฐบาลอังกฤษ

เมื่อชากลับยังได้แวะประเทศสำคัญ ๆ ในยุโรป เช่น ฝรั่งเศส เป็นต้น เป็นเหตุให้ชาวตะวันตกรู้จักเนปาลมากขึ้น และเป็นครั้งแรกที่คนสำคัญชาวเนปาลได้เหยียบย่างเข้าไปถึงทวีปยุโรป ใน ค.ศ. 1875 มหาราชาทระเตรียมจะไปเยี่ยมประเทศอังกฤษอีกเป็นครั้งที่สอง แต่ไปเกิดอุบัติเหตุตกม้าได้รับบาดเจ็บในอินเดียจึงต้องยุติการเดินทางต่อมาอีก 2 ปี มหาราชาก็ตาย มหาราชานี้ชาวเนปาลยกย่องเป็นวีรบุรุษคนหนึ่ง

มหาราชาคคนที่ต่อมาคือ รานาอุทิบ ครองตำแหน่งได้ 8 ปี พอดี ค.ศ. 1885 หลานชายของมหาราชาคคนที่ชื่อ ฟิรชามเชร์ คุณสมบัติครบถ้วนเป็นกษัตริย์รานาอุทิบ ประหารชีวิตเสีย แล้วขึ้นเถลิงอำนาจ มหาราชานี้ได้ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศมากมายหลายด้าน ทั้งในทางก่อสร้างทางคมนาคม ชักตูกุขบ่ารุงสุข ให้ความสะดวกแก่ราษฎร นับเป็นที่รักใคร่ของบรรดาชาวเนปาลทั้งหมด ต่อจากนี้ก็มีมหาราชาสืบต่อลงมาอีกคนหนึ่ง จนถึงสมัยมหาราชาจันทรชามเชร์ พระเจ้ากรุงเนปาลดำเนินนโยบายแบบพระเจ้าสุเรนพระ โดยประกาศประสาให้อำนาจให้ ดังนี้

1. มีอำนาจในการตัดสินประหารชีวิต
2. มีอำนาจในการตั้งถอดถอนยศ
3. มีอำนาจในการจับกุมสังฆิกคน
4. มีอำนาจในการยักทรัพยากรราชบาตร
5. มีอำนาจในการลงโทษ และเนรเทศพลเมือง ชำราชการ
6. มีอำนาจในการให้และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์
7. มีอำนาจในการควบคุม ฎแลการคลังของประเทศ
8. มีอำนาจในการดำเนินรัฐประศาสนนโยบายทุกอย่าง

มหาราชาคคนใหม่นี้เป็นคนรอบคอบมีสายตาไกล มีความสามารถไม่แพ้มหาราชาก่อน ๆ ได้ทำประโยชน์ไว้แก่บ้านเมืองดังนี้

1. ห้ามไม่ให้ข้าราชการใช้หน้าที่เรียกเก็บข้าวของของราษฎร หรือกะเกณฑ์แรงงานราษฎรมาทำงานโดยปราศจากค่าตอบแทน
2. ให้เลิกทาส ค.ศ. 1920 ชำกว่าอินเดีย 91 ปี
3. เลิกทาส เนปาลประกาศเลิกทาสทั่วประเทศใน ค.ศ. 1924 และอีก 2 ปีต่อมาทาสทั้งประเทศก็ได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระหมดสิ้น จำนวนทาสที่ถูกปลดปล่อย

นั้นมีถึง 5หมื่น2พันคน หมายความว่ามีความหนาแน่น 1 ใน 100 คนของพลเมือง

4. จัดระเบียบทหารให้ทันสมัยโดยถือเอาอังกฤษเป็นแบบอย่าง
5. สร้างโรงงานสร้างสรรพาวุธ
6. สร้างการชลประทาน สะพานข้ามแม่น้ำ ภูเขา โรงไฟฟ้าและโทรเลข

15.9 สัมพันธภาพกับต่างประเทศ : จีน และ อังกฤษ

ใน ค.ศ. 1902 พระเจ้ากรุงปักกิ่งกึ่งกวนตงแห่งราชวงศ์แมนจู ได้ส่งเสด็จลอร์ดมัทสันและเครื่องราชอิสริยาภรณ์มาใหม่หาราชชาติพร้อมทั้งแต่งตั้งให้เป็นอัครราชทูตให้เป็นผู้แทนอันสูงส่งเพื่อให้อ่านาจอ้างใหญ่ มีความสัมพันธ์ที่ตึงเครียด คือ เพียงส่งของไปกำนัลส่งแก่เป็นคราว ๆ เนปาลได้รับความสะดวกสบายในการค้าขายและสิทธิพิเศษในเมืองซี้ช บางทีเกิดศึกก็ยังขอความช่วยเหลือจากจีนได้ เมื่อจีนล้มราชวงศ์แมนจู เปลี่ยนเป็นสาธารณรัฐ แล้วเนปาลก็ยังส่งของกำนัลให้รัฐบาลจีนอีกเพื่อเป็นการไมตรีหลายครั้ง ใน ค.ศ. 1928 รัฐบาลเนปาลส่งนักศึกษาไปเรียนในเมืองจีน 7 คน และถูกการปกครองประเทศด้วยมหาราชชาจันทรชามเชร์ เคิมเคยศึกษาในมหาวิทยาลัยในกัลกัตตา เมื่อได้ครองอำนาจแล้วได้มาเยี่ยมรัฐบาลอินเดียหนึ่ง ใน ค.ศ. 1908 ได้เดินทางไปเยี่ยมอังกฤษทางการอังกฤษให้ ลอร์ดคิตเชเนอร์ (Kitchner) มาเยี่ยมเนปาลเป็นการทอมนั่น เมื่อสงครามโลกครั้งที่หนึ่งเกิดขึ้น รัฐบาลเนปาลได้ส่งทหารจำนวน 16,500 คน ไปช่วยสัมพันธมิตรรบกับฝ่ายอักษะได้ทำการรบ ณ สมรภูมิจึงเสส เมโสโปเตเมีย ชาโลนิค และอียิปต์ไคยลคี่ ใน ค.ศ. 1923 อังกฤษกับเนปาลได้ทำสัญญาพันธมิตรกันใหม่ ทางเคารพในอำนาจอธิปไตยของกันและกัน อังกฤษอนุญาตให้ส่งอาวุธยุทโธปกรณ์สู่เนปาลโดยผ่านอินเดียได้ รัฐบาลเนปาลยังส่งนักศึกษาให้ไปศึกษาการอุตสาหกรรม วิศวกรรม และวิทยาศาสตร์ในญี่ปุ่นด้วย

เชิงอรธบทที่ 15

¹ผู้เขียนเรียบเรียงจากหนังสือเรื่อง เนปาล ชำติภูมิของพระพุทธเจ้า ของ
เล็ทียะ โพรินันทะ พระนคร : สภาการศึกษามหาสมุทรอินเดีย, 2517.
หน้า 1-66.
